

Милош Јевтић

РЕЧ О КЊИЗИ ГРУМЕН РАДНИЧКОГ СУНЦА

Поезија и проза радника региона Краљево
»Сусрети другарства 1983«

Одавно, и у нашој средини, књижевно стварање није више резервисано само за нарочите, посвећене изабранике који од писања живе. Данас се књижевност све више мери — вредностима књиге, дакле њеним мисаоним, хуманим и естетским својствима, а све мање — уз познате предрасуде које, на жалост, и даље моћно суде — пореклом, занимањем и пребивалиштем аутора. Таква уверења, за чије право се још морамо истрајно залагати, омогућавају појаве и нових писаца и нових књижевних средишта. Захваљујући тим тенденцијама, као и све развијенијем друштвеном слуху за уметност, у нашем књижевном животу дешавају се новине, тако да су културни календари обухваћени многи мновим, често потцењиваним или бар, занемареним догађајима. Један од таквих догађаја, догађаја који имају значење празника лепоте, јесте, свакако, и књига »Грумен радничког сунца«, који су објавили — у оквиру једног важног културног посла који зовемо, непотребно уопштено, »Сусрети другарства« — Међуопштинско веће Савеза синдиката и Регионални одбор Сусрета другарства радника Србије.

Шта показује књига »Грумен радничког сунца«? Она упозорава да се у нашој књижевности,

јављају и нове креативне личности и нове креативне моћи. Ту појаву тек треба брижљиво је размотрити. То је, првенствено, задужења оних који су до сада у свој видокруг углавном постављали књиге угледних писаца које су објављивали исто, угледни, официјални издавачи.

Без обзира на то, и у оваквој прилици, треба и може се подробније говорити о овој појави, разуме се без коначних пресуда. Уметности то, уосталом, и није потребно. . . Оставимо је, о томе тек треба још посебно говорити, да се у књижевности јављају — жељни креативног исказа — нови гласови, са новим поимањима времена и са истинама које се обично не налазе у гломазним и прескушим књигама. Ти нови гласови урањају у живот, верно га сведочећи, иако га мењају визионарски га означавају. То се најбоље види у минијатури Момира Аврамовића који своју »Прву петолетку« види:

У првој, другој и трећој смени

А опет у исто време

Једанаест хиљада радника

Изговоре две нераздвојне речи,

Први плави одјек оде високо
у небо

Други црвени преко жупског
виногорја

Трећи метални остане дубоко
у нама

Дакле, одједном, углавном не-
очекивано, читалац се среће са
малим, у суштини великим
животним извориштима. Милу-
тин Мијаиловић те истине види
овако:

Кад се браћа деле, крв поцрни,
побели.

Јалова година буде. Ни воћка
чак не роди.

И сваки калем изда и цвет
пчелу уходи

па се сваке вечери и сунце с
небом подели.

Радосав Вучковић, сагласан
тим поетским истинама казује:

Четворицу Владимир изроди
на клинчорби и хлебу раженом
четворица само нас двојицу
на попари и пројаном хлебу
нас двојица сина ниједнога. . .

И баш зато, са посебним осе-
ћањем треба осмотри радове
сакупљене у овој књизи. Јасно
ће ради, одмах треба истаћи
да то није залагање за издвоје-
на, мање строга естетска мери-
ла, већ само заузимање за све-
спрани прилаз који би и у о-
вим делима видео — разуме се,
зависно од даровитости и кре-
ативне снаге — једнакоправне
ствараоце.

Поезија, насељена у »Груме-
ну радничког сунца« — а она
је чворишна вредност ове књи-
ге — показује да човек који
пева после рада пева и о раду,
макар и уморно, као што то чи-
ни Радосав Крпић:

Целог сам дана стајао за
стругом

Мерио коте, челик резао,

Кад доћем кући решим песму
уморну

На души ми налик да створим.

Сутра серија хитна

Ја још пишем, много је сати

Шеф ће ми рећи: пожури

друже

Фабрика друге стихове тражи.

Сасвим другачије себе као
радника види Љубиша Живоји-
новић:

Раднице друже
рашири руке
нек пера пишу најлепше оде
у славу рада
на цветној стази
нека те зоре и јутра воде.

За аутентичне песнике —
њих ћемо лако препознати у о-
вој књизи, а још више ће их
разазнати и запамтити читаоци
— певање о раду и певање
о животу, на то треба гласно
упозорити, није бекство од жи-
вота или, што је још горе, од-
брана од досаде, већ, напротив,
за њих је певање сам живот.
И то је темелна одлика како
ове књижевне појаве, тако, у
великој мери, и ове књиге. На
жалост, то се занемарује и,
што је најгоре, прећуткује, до-
следно прећуткује.

Преостаје — истине се могу
страшити они који су случај-
но залутали у књижевна прост-
ранства — свима преостаје,
односно бар оинма који су нај-
даровитији, дакле првенствено
њима преостаје да се на томе
не задрже, већ да своје твора-
чке енергије усмере, поред
свог живота, и на на животе
других, на живот своје среди-
не, па и живот свога времена.
Такву одговорност могу ови
писци остваривати ако се не
ослањају на своја предосећања
и прве утиске, односно ако се
одлучније определе да присво-
је све лепоте књижевности.

Било би непроцењиво кори-
сно ако би ова књига била
увод у загладаност, у критич-
ку загладаност у сопствено
стваралаштво, из чега треба да
произиђе и одлука да се не на-
стави или да се настави, да се
јавно настави у књижевности.
Свак може да пише песме. То
није ни штетно ни забрањено,
али може бити веома некорис-
но, посебно кад се ради о ими-
тацијама, о грубим подражава-
њима, о ненадахнутим и праз-
ним стихонеуспесима. Њих и
кад има, треба сачувати за по-
родично огњиште, за другарска
баскања у веселим и опуштеним
расположењима. Сасвим је
сигурно да за таква произведе-
нија нити треба одвајати дру-

ПОБЕДА
ПОКТОРА

штвена средства нити им треба поклањати већу јавну пажњу.

Међутим, ова књига, другачија, озбиљнија, даровитија, може да представља признање њеним ауторима, али и опомену да у будуће морају још више осмишљавати своје креативне исказе, осмишљавати лепотом, идејама људским осећањима и укупношћу животних вредности. Они који за то немају снаге — а има их и у овој књизи — часније је да на време одустану. Разуме се, они који наставе, односно који остваре своје могућности, могу да рачунају да ће им припасти тако жељена улазница за пределе уметности и књижевности.

Тако исто, уводећи ову књигу у јавни живот, остаје ми да пожелим да читаоци неће заборавити имена Милутина Мијачиловића, Радосава Вучковића, Љубице Басарић, Миљка

Пољакковића, Милутина Романдића, Верице Тадић, Југослава Николића, Зорице Микић, Славице Давидовић, Радослава Божовића, Зорана Печеношког, Јаворке Хамовић и друга, што ће, опет, њих обавезати да се одупру брзим, лаким, пролазним аплаузима односно што ће их упутити на неизвесне, а у много чему и захвалне књижевне стазе. То може да учини да ћемо се сусретати са њиховим новим делима и са новим лепотама, које ћемо радо желети да чешће прочитавамо. Те жеље су, тако је, засноване на дару једног броја аутора чији су радови учвршћени у ову књигу, прескромно опремљену, јер, сасвим је сигурно, то не приказује однос издавача према овим присним задужењима. Међутим, како је књига и садржином и обликом — лепота, то се и могло и морало избећи. То ипак не умањује признање које заслужују издавачи.

ПРЕСТА
ОБРОВА